

TÁJI ÖRÖKSÉGÜNK MEGŐRZÉSÉÉRT
Az Európai Táj Egyezmény hazai megvalósítása

www.termeszetvedelem.hu/tajegyzemeny

Tisztelt Olvasó!

A táj gazdagsága kifogyhatatlan. Nem ér véget a látóhatár szélén, ott, ahol a föld és az ég összeér, hanem bennünk folytatódik. A táj szépsége bennünk munkálkodik: alakítja a jövőt, terveket ihlet, arra bátorít, hogy jobbá, élhetőbbé tegyük a környezetünket, a világot. Éppen ezért minden táj egyedülálló, pótolhatatlan értékek hordozója. Akkor is, ha egy vidék különlegesen szép, és akkor is, ha első pillantásra nem mutatja meg rendkívüliségét, sőt, a maga egyszerűségében teszi teljessé a környezetünket.

A tájegyedmény, amelynek célja, hogy elősegítse a tájak védelmét, kezelését és tervezését, felhívta a figyelmet arra, hogy egyéni és közösségi szinten is kötelességünk tevékenyen részt venni az elhanyagolt, elhagyatott tájak helyreállításában, a természeti értékek és az épített örökség megőrzésében, fenntartható hasznosításában.

Az Európa Tanács Táj Díja és a Magyar Tájdíj nem egy természeti érték önmagában való szépségét díjazza, hanem azokat a példaértékű, kimagasló tetteket, amelyekkel egy közösség – egy önkormányzat, egy önkormányzati társulás vagy egy társadalmi szervezet – hozzájárult a természeti táj és a táji örökség megóvásához, fejlesztéséhez.

Bár Magyarországot csak egy pályázó, a Magyar Tájdíj nyertese képviselheti az Európa Tanács Táj Díja 2013. évi pályázatán, végeredményben mégis minden hazai pályázó európai szintű győzelmet aratott, hiszen munkájukkal, programjukkal szebbé tették a kontinenst, és tovább erősítették azt az európai öntudatot, amelyre mindannyian büszkék vagyunk. Kimagasló teljesítményükkel életre keltették a tájegyedményben foglalt célokat, amelyek így már életünk részévé váltak, és nem pusztán írott betűk.

A magyar táj megannyi művészi alkotás ihletője évszázadok óta. Festményekben, költeményekben, zeneművekben öltött alakot az a páratlan élmény, amelyet Magyarország tájai nyújtanak. Arra biztatok mindenkit, hogy a tájak védelmével, kezelésével és tervezésével váljunk mindannyian festővé, költővé, zeneszerzővé, és formáljuk környezetünket olyanná, hogy élményt, megélhetést és jó életminőséget nyújtson nemzedékek sorának hosszú évszázadokon át.

Budapest, 2013. január 3.

Gratulálok a Magyar Tájdíj nyertesének és a pályázat minden résztvevőjének!

Dr. Fazekas Sándor
vidékfejlesztési miniszter

Az Európai Táj Egyezmény

„A táj ...

... fontos közérdekű szerepet tölt be kulturális, ökológiai, környezeti és szociális téren, és a gazdasági tevékenységeket segítő erőforrásként működik, amelynek védelme, kezelése és tervezése új munkahelyeket teremthet;

... elősegíti a helyi kulturális fejlődést és alapvető eleme az európai természeti és kulturális örökségnek;

... hozzájárul az emberek jólétéhez és az európai identitás megerősítéséhez;

... egyformán fontos része az emberek életminőségének mindenhol: városban és falun, leromlott és kiváló állapotú területeken, a különlegesen szépnek tartott és ilyen adottság nélküli helyeken.”

Európai Táj Egyezmény, Preambulum

Az emberi tevékenység által évszázadokon keresztül jelentős mértékben átalakított, az északi és a magashegységi tájak kivételével igen sűrűn lakott kontinensünk táji öröksége változatos és gazdag. Európa számos országának szervezetei és szakemberei felismerve természeti és kulturális örökségünk veszélyeztetettségét, fontos feladatuknak tekintették az összefogást a táj védelme, kezelése és tervezése érdekében. Az összefogás eredményeként jött létre az Európai Táj Egyezmény (a továbbiakban: tájjegyzmény).

„A táj az ember által érzékelt terület, amelynek jellege természeti tényezők és/vagy emberi tevékenységek hatása és kölcsönhatása eredményeként alakult ki.”

Európai Táj Egyezmény, 1. cikk – Meghatározások

A tájegyzmény rövid története

2000. július Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága – 10 ország részvételével – elfogadta a tájegyzmény szövegét, és az Európa Tanács főtítkára felhívta az Európa Tanács valamennyi tagállamát a tájegyzményhez való csatlakozásra.
2000. október 20. Firenzében aláírják a tájegyzményt (Firenzei Egyezmény).
2004. március 1. A tájegyzmény hatályba lép, miután tíz aláíró ország jogszabállyal erősítette meg.
2005. szeptember 28. Hazánk aláírja a tájegyzményt.
2007. szeptember 17. Az Országgyűlés elfogadja a Firenzében, 2000. október 20-án kelt, az Európai Táj Egyezmény kihirdetéséről szóló 2007. évi CXI. törvényt.
2008. február 1. Hazánkban is hatályba lép a tájegyzmény.
2010. szeptember A tájegyzmény hazai végrehajtásáért felelős tárcák részvételével megkezdí működését az Európai Táj Egyezmény Nemzeti Koordinációs Bizottság.
2012. június 25. A vidékfejlesztésért felelős miniszter miniszteri utasítással létrehozza a Magyar Tájdíjat.
2012. szeptember A tárcaközi bizottság átalakul, és Európai Táj Egyezmény Nemzeti Koordinációs Munkacsoport néven működik tovább.
2012. december 31-ig 40 ország csatlakozott a tájegyzményhez, az aláíró országok közül pedig 37 ország ratifikálta azt.

Hogyan hajthatjuk végre a tájegyzményt?

A tájegyzmény célja, hogy elősegítse a táj védelmét, kezelését és tervezését, valamint hogy hozzájáruljon a tájakat érintő európai együttműködéshez.

Fontos!

A tájegyzmény szellemiségének lényeges része, hogy a táj védelmét, kezelését és tervezését nemcsak a kiemelkedő szépségű vagy valamilyen más okból különlegesnek tartott tájakon kívánja elősegíteni, hanem a tagországok teljes területén, így az intenzív hasznosítású mezőgazdasági területeken vagy a jelentős mértékben átalakított, degradált ipari jellegű tájak esetében is.

A tájegyzmény végrehajtása érdekében az aláíró országok vállalják, hogy

- a tájat – mint az emberi környezet meghatározó komponensét, a természeti és a kulturális örökség sokféleségének kifejezőjét és az önazonosságuk alapját törvényben ismerik el;
- a tájak védelmét, kezelését és tervezését belefoglalják az ágazati jogszabályokba, köztük a településrendezési szabályozásba;
- a tájat érintő sokrétű szabályozás és tervezés megvalósítása érdekében intézkedéseket tesznek a közvélemény, a helyi hatóságok és más szereplők bevonásával;
- a táj működőképességének fenntartását és védelmét integrálják a regionális és települési tervezésbe, valamint valamennyi ágazati koncepcióba és stratégiába, amely közvetlen vagy közvetett hatással van a tájra;
- növelik a civil társadalom, az egyéb nem állami szervezetek és a hatóságok fogékonyságát a tájak értéke és szerepe iránt;
- növelik a lakosság és civil szervezetek részvételét a döntéshozatalban;
- lépéseket tesznek annak érdekében, hogy a tájjal kapcsolatos képzést, továbbképzést kiterjesszék más szakterületekkel foglalkozó szakemberekre is.

A tájegyezményben meghatározott feladatok egy részét hazánk már teljesítette. Csak példaként említünk meg néhány fontosabb eredményt. A táj védelme a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben szabályozott, illetve a tájra vonatkozó stratégiák egy részében megjelenik a tájak védelme, kezelése és tervezése. A tájak értékeléséhez és „működtetéséhez” értő szakemberek képzése is nagy hagyományokra tekint vissza. A lakosság és a helyi érdekelt szervezetek tájjal kapcsolatos döntési mechanizmusokban való részvételére is lehetőséget biztosítanak a jogszabályok (pl. lakossági fórum, közmeghallgatás). Ha körülnézünk lakóhelyünkön, magunk is láthatjuk azonban, hogy még számos további teendőnk van.

Hazánkban a tájegyezmény végrehajtásának első helyi felelőse a vidékfejlesztésért felelős minisztérium, amely – a tájegyezmény szellemiségének megfelelően – a kultúráért, a területrendezésért, valamint a területfejlesztésért felelős minisztériumokkal együttműködve végzi feladatát. Az együttműködés színtere az Európai Táj Egyezmény Nemzeti Koordinációs Munkacsoport, amelynek jogelődje 2010-ben kezdte meg működését.

A tájegyezmény céljai azonban csak akkor tudnak megvalósulni, ha a tájjal közvetlen, mindennapi kapcsolatban álló, ott élő, dolgozó emberek is elfogadják, és fontosnak tartják szűkebb-tágabb környezetük táji örökségének megőrzését.

Az Európa Tanács tájegyezménnyel foglalkozó, angol és francia nyelvű weboldalának elérhetősége:

www.coe.int/EuropeanLandscapeConvention

A tájegyezmény magyar nyelvű weboldalának elérhetősége:

www.termeszetvedelem.hu/tajegyezmeny

Az Európa Tanács Táj Díja

Az Európai Táj Egyezmény végrehajtásának egyik kiemelkedő jelentőségű programja az Európa Tanács Táj Díjának adományozása.

Az Európa Tanács Táj Díja olyan megtisztelő kitüntetés, amely a helyi önkormányzatok, önkormányzati társulások, valamint a társadalmi szervezetek kiemelkedő munkáját, teljesítményét ismeri el a táj fenntartható tervezése, kezelése és/vagy védelme területén. A díjat nem valamely táj kapja természeti és kulturális öröksége, illetve tájképi szépsége alapján, hanem a táj megőrzése, fenntartható hasznosítása érdekében példaértékű tevékenységet végző szervezet(ek). Adományozására 2009-től kezdődően, kétévente kerül sor.

„Az Európa Tanács Táj Díja helyi vagy regionális önkormányzatoknak és azok társulásainak adományozható, amelyek jelen Egyezmény valamelyik aláírója táj-politikája részeként olyan politikát vagy intézkedéseket valósított meg az adott táj védelmére, kezelésére és/vagy tervezésére, amely tartósan hatékonynak bizonyult, és így példaként szolgálhat Európa egyéb területi önkormányzatai számára. A kitüntetés olyan nem kormányzati szerv számára is adományozható, amely különösen sokat tett egy adott táj védelméért, kezeléséért vagy tervezéséért.”

Európai Táj Egyezmény, 11. cikk

Az Európa Tanács Táj Díja létrehozásának célja a helyi közösségek ösztönzése, hogy a maguk eszközeivel segítsék elő a tájak fenntartható tervezését, kezelését és/vagy védelmét. Hozzájárul ahhoz, hogy az emberek felismerjék a táj minőségének jelentőségét és azokat a hatásokat, veszélyeket, amelyek létrejötte a tájban élők, a tájat használók és a döntéshozók felelőssége. A tájak jó állapota, minősége elsősorban a táji örökség bemutatásán, a tájak szerepének megértetésén, vagyis a társadalom tájakkal kapcsolatos felelősségének növelésén keresztül érhető el. A tájdíj adományozása támogatja a közösségi részvételt a tájpolitikát érintő döntéshozó folyamatban is. Összességében a tájegyvezmény megalkotói a tájdíjat a megvalósítás egyik mérföldkövének tekintik.

A pályázat részletes szabályaira az Európa Tanács határozatot alkotott (CM/Res(2008)3 határozat). A tájegyvezmény részes országai a díjért az Európa Tanács által felkért tagokból álló szakértői bizottságnál folyamodhatnak. A magyar jelöltet az Európai Táj Egyezmény Nemzeti Koordinációs Munkacsoport javaslata alapján a tájegyvezmény végrehajtásának első helyi felelőse, a Vidékfejlesztési Minisztérium terjeszti fel, az angol vagy francia nyelvű pályázati anyagnak az Európa Tanács titkárságához történő eljuttatásával.

Az Európa Tanács Táj Díját az Európa Tanács Miniszteri Bizottság adományozza.

Nemzeti szintű pályázat az Európa Tanács Táj Díjának elnyerésére

A tájegyezmény végrehajtásáért felelős tárcák az Európa Tanács Táj Díja adományozását megelőző évben nemzeti szintű pályázatot írnak ki az európai szintű versenyre történő felterjesztésre.

A pályázat elsődleges célja az, hogy a nemzetközi megmérettetésben minden alkalommal az arra legérdemesebb és legesélyesebb pályázat vehessen részt hazánk képviselőjében. A nemzeti szintű pályázat nagymértékben hozzájárul a tájegyezmény célkitűzéseinek és jelentőségének hazai megismertetéséhez is.

A nemzeti szintű pályázat kiírására először 2008-ban került sor. Ez évben a nemzeti szintű pályázaton a következő szervezetek nyújtottak be sikeres pályázatot:

- Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány (Csákvár);
- Dombóvár Város Önkormányzata és Dombóvár Önkéntes Polgári Természetőr Egyesület;
- Vác Város Polgármesteri Hivatala és Vác Város Környezetvédelméért Alapítvány;
- Forrásvíz Természetbarát Egyesület és
- Gyenesdiás Nagyközség Önkormányzata.

A legmagasabb pontszámot a **Pro Vértes Közalapítvány** „Komplex táj- és természetgazdálkodási program megvalósítása a Zámolyi-medencében” címmel beadott pályaműve kapta. Magyarország képviselőjében ez a tájvédelmi–tájfejlesztési program vett részt az Európa Tanács Táj Díja 2009. évi pályázatán.

2010 őszén újabb pályázat kiírására került sor, amelyre 12 szervezet adott be pályázatot:

- Kaptárkő Természetvédelmi és Kulturális Egyesület (Eger);
- Vác Város Önkormányzata;
- Hegypásztor Kör (Oszkó);
- Hidegkút Község Önkormányzata és a Hidegkuti Mihály Kulturális Egyesület;
- Beretzk Péter Természetvédelmi Klub (Röszke);
- Ormánságfejlesztő Társulás Egyesület és Ormánság Alapítvány;
- Magyar Csillagászati Egyesület és Zselica Szövetség;
- Nagybörzsöny-Szob Erdei Kisvasútért Közalapítvány;
- Mórahalom Város Önkormányzata;
- Komlóska Község Önkormányzata;
- Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Castanea Környezetvédelmi Egyesület;
- Kisharsány Község Önkormányzata.

A 2010. évben kiírt nemzeti szintű tájdíj pályázat nyertese a **Kaptárkő Természetvédelmi és Kulturális Egyesület** „A Bükkalja kiemelkedő természeti és kultúrtörténeti értékeinek védelme” címmel beadott pályaműve. Az egyesület képviselte hazánkat az Európa Tanács Táj Díja 2011. évi pályázatán.

A 2012. évben a vidékfejlesztésért felelős miniszter a nemzeti szintű pályázati rendszert a **Magyar Tájdíj** megalapításával magasabb rangra emelte, és az Európa Tanács Táj Díjáért kiírt nemzeti szintű pályázat résztvevői 2012. évben először a Magyar Tájdíj elnyerésért is pályáztak.

A Magyar Tájdíj a magyar táj védelme, kezelése, tervezése érdekében kiemelkedő tevékenységet folytató helyi önkormányzatok, önkormányzati társulások és társadalmi szervezetek részére létrehozott díj. A díjat kétfévente a vidékfejlesztési miniszter tűzi ki, egyetértésben a kultúráért felelős miniszterrel, együttműködve a területfejlesztésért felelős miniszterrel és a területrendezésért felelős miniszterrel.

A díjat egy helyi önkormányzat, önkormányzati társulás vagy társadalmi szervezet nyerheti el, amely a táji örökség megőrzése, fejlesztése, valamint az ehhez kapcsolódó tervezés, kezelés, oktatás, szemléletformálás szakterületeken kiemelkedő programot valósított meg. Arra is van lehetőség, hogy valamely önkormányzat és (helyi) társadalmi szervezet közösen nyújtson be pályázatot.

A közzétett pályázati kiírásra 2012 őszén két sikeres pályázat érkezett be:

- Által-ér Vízugyűjtő Helyreállítási és Fejlesztési Szövetség (Tata);
- Szentes Város Polgármesteri Hivatal (Szentes).

A Magyar Tájdíjat 2012. évben az **Által-ér Vízugyűjtő Helyreállítási és Fejlesztési Szövetség** nyerte el „Tájvédelem és tájgazdálkodás a Gerecse Natúrparkban és az Által-ér völgyében” címmel beadott pályaművével. Az első helyezéssel a szövetség elnyerte a jogot, hogy képviselje hazánkat az Európa Tanács Táj Díja 2013. évi pályázatán.

Az Európa Tanács Táj Díját, illetve a hozzá kapcsolódó nemzeti szintű pályázat pályaműveit minden nemzeti szintű pályázatot követő évben vándorkiállításon mutatják be a felelős minisztériumok.

A vándorkiállítás tablói előjegyzés alapján díjmentesen kölcsönözhetőek. A részletekről a tájegykezmény magyar nyelvű weboldalán tájékozódhat.

*Az Európa Tanács Táj Díjára történő
felterjesztésre kiírt nemzeti szintű pályázatok
(2008, 2010)
győztes pályaműveinek bemutatása*

Komplex táj- és természetgazdálkodási program megvalósítása a Zámolyi-medencében

A 2008. évi nemzeti tájdíj pályázat első helyezett pályaműve, amely hazánkat képviselte az Európa Tanács Táj Díja 2009. évi pályázatán

Pályázó szervezet:

Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány (Csákvár)

A pályázati program bemutatása

Extenzív legeltetés őshonos állatokkal

A természetgazdálkodási programmal olyan mintagazdaság létrehozása volt a célunk, amely nem csak e területek ésszerű, ökológiai hasznosítását biztosítja, hanem hozzájárul a kapcsolódó népi életformák, szokások, néprajzi értékek fenntartásához és újjáélesztéséhez, valamint a fajtanemesítés szempontjából is értékes ősi háziállat-fajták megőrzéséhez. Az 1997-ben vásárolt kisebb szürkemarha-gulya állomány napjainkban már mintegy 500 egyedet számlál. Legeltetéssel a szárazabb, valamint azon területeink hasznosítása történik, ahol a kaszálás a vízborítás, a madárfészkelés, valamint a fészkelőhelyként szolgáló zombékok kímélése szempontjából sem kívánatos.

Kaszálás madárbarát módon

A természetgazdálkodási program keretében évek óta a megszokott gyakorlat-tól eltérő kaszálási módot alkalmazunk a tulajdonunkban lévő gyepterületen. A több éves természetgazdálkodási tapasztalatainkra alapozott kaszálás:

- a területen végzett madárfogási eredményekkel alátámasztott időpont meghatározás alapján, a megszokottnál későbbi (június vége – július) időpontban, évente egyszer;
- a frekvenciát, természeti értékekben kiemelten gazdag területeket meghagyva;
- madárbarát kizorító kaszálási mód, maximum 2 mm-es vágószélesség és láncfüggönyös vadriasztó alkalmazásával;
- természetvédelmi elkötelezettségű, ismeretekkel rendelkező szakszemélyzet kivitelezésével történik.

Egykori majorsági épületek felújítása, hasznosítása

Százados-tanya: Az egykori gondozott vitézföldön lakóház, tanyahely volt, később juhodály épült, melyet az 1990-es években elbontottak. E helyen építettük újjá a magyar szürke gulya téli szálláshelyéül szolgáló istállót és karámot. Itt a régi tanyai élőhelyre jellemző fajok, így például a kuvik (*Athene noctua*), a gyöngybagoly (*Tyto alba*), a fehér gólya (*Ciconia ciconia*), a vörös vércse (*Falco tinnunculus*), a búbos banka (*Upupa epops*) és a fecskék megtelepedését mesterséges kosarakkal, fészekedűkkel, ládákkal segítjük.

Dohányos-ház: Az 1912-ben épült cselédház helyén az 1760-as években még csárda állt. Az elhagyatottan álló, romos épületet megvásároltuk és a régi építőanyagok felhasználásával, az eredeti arculat megőrzésével felújítottuk. Az épület új funkciója mellett (vendégház) hangulatával is illeszkedik a környékben folyó természetgazdálkodás tárgyai emlékeihez.

Hagyományörzés

Közalapítványunk a természeti értékek védelme mellett kiemelt jelentőséget tulajdonít a hagyományos dunántúli pusztai élet néprajzi értékei, kultúrtörténeti emlékei megőrzésének, valamint a népi kismesterségek ápolásának, fennmaradásukért komoly erőfeszítéseket is tesz. 2001 óta Mihály-napjához kötődően (szeptember 29.) így kerül megrendezésre a Mihály-napi lovas- és pásztortalálkozó.

Szemléletformálás, turizmus

A Geszner-ház és tanösvényeink kínálata csak egynapos programok szervezését tette lehetővé az iskolások számára, de 2008-tól megnyitottuk a Boglártanya Erdei Iskolánkat, ahol már szálláslehetőséggel, többnapos bentlakásos programok, nyári táborok szervezése is lehetővé vált.

A Bükkalja kiemelkedő természeti és kultúrtörténeti értékeinek védelme

A 2010. évi nemzeti tájdíj pályázat első helyezett pályaműve, amely hazánkat képviselte az Európa Tanács Táj Díja 2011. évi pályázatán

Pályázó szervezet:

Kaptárkő Természetvédelmi és Kulturális Egyesület (Eger)

A pályázati program bemutatása

Tájrehabilitáció, örökségvédelem, természetvédelmi kezelés

A kaptárkövek megőrzésének szakmai megalapozásaként felmértük a bükkaljai sziklacsoportokat: összesen 38 lelőhelyen 72 kaptárkőt vettünk fel a kataszterbe. Előkészítettük a megalapozó anyagot a kaptárkövek „ex lege” védelem alá helyezésének kezdeményezéséhez.

Több mint 10 éve folyik a bükkaljai kaptárkövek invazív fajoktól (elsősorban az akáctól) való mentesítése, rehabilitációja. A programok alapja kezdetben egyesületünk tagságának a lelkesedése volt, később pályázati forrásokból megteremtettük a tevékenységek anyagi alapját. Elsőként a cserépváraljai, cserépfalui, a demjéni, az egeri és a szomolyai kaptárkövek állapot-megóvása, rehabilitációja indult el, majd a Norvég Civil Támogatási Alaptól nyert pályázati keretből folytattuk a munkát a többi bükkaljai kaptárkő-csoportnál is. Mivel egy invazív faj kiirtása akár több évtizedes folyamat is lehet, így – habár több sziklacsoportnál is értünk el jelentős eredményeket – nem mondhatjuk, hogy a munka végére értünk. Munkák eredményeképpen lassan megindult az őshonos fajok visszatelepedése, továbbá a kaptárkövek megközelíthetővé, bemutathatóvá váltak.

Bemutató, szemléletformálás

Rendszeres tevékenységünk közé tartozik a Bükkalja – lassan hálózattá bővülő – tanösvényeinek a karbantartása, fejlesztése. Az érintett területen az önkormányzatokkal és a Bükk Nemzeti Park Igazgatósággal közösen két új tanösvényt (Szomolya, Demjén) létesítettünk, melyek a kaptárköveket és az egyéb köemlékeket mutatják be.

A Bükkalja falvainak természeti- és kultúrtörténeti látnivalóiról, szolgáltatásairól és programjairól egységes adatbázist hoztunk létre, amelyet önálló weboldalon (bukkalja.info.hu) tettünk elérhetővé a nagyközönség számára.

Fenntartható turizmus fejlesztése

2010-ben készült el a Bükkaljai Kő-út tematikus út, amely a Bükkalja 16 településének kőértékeit, természeti és kultúrtörténeti örökségét fűzi fel egy turistaút-hálózatra. A Kő-út kapcsán több természetjáró szervezettel egyeztetve két túraútvonalat alakítottunk ki, amely már az országos turisztátérképekre is rákerült.

Kezdeményezésünkre 25 önkormányzat, civil szervezet és turisztikai szolgáltató létrehozta a Bükkaljai Kő-út Turisztikai Klasztert, melynek célja közös összefogás a Bükkalja fenntartható és versenyképes turizmusáért, amely elsősorban a térség természeti és kultúrtörténeti értékein, illetve hagyományain alapul.

*A Magyar Tájdíj elnyerésére kiírt
2012. évi pályázat
pályaműveinek bemutatása*

A Kurca völgy vízi környezetének rehabilitációja, különös tekintettel Szentes városi szakaszára

A 2012. évi Magyar Tájdíj pályázat második helyezett pályaműve

Pályázó szervezet: Szentes Város Polgármesteri Hivatal (Szentes)

A program célja

Célul tűztük ki, hogy a Kurca-patak szentesi szakaszán kedvező vízi ökoszisztéma helyreállítását célzó programot valósítunk meg. A vízi és vízparti élővilág védelme mellett összehangoljuk a különböző funkciójú vízhasználatot (felszíni víz, horgászvíz, öntözővíz) és monitorhálózatot építünk ki a vízminőség megfigyelésére.

Eredményeink

- Programunk legjelentősebb eredménye, hogy a károsító hatások csökkentése érdekében megvalósult a szennyvízrendszer teljes körű kiépítése, ezáltal megszűnt a kommunális szennyvíz szennyező hatása.
- Megszűntek az engedély nélküli hulladéklerakók, mint vegyi és esztétikai szennyező források.
- A vízminőség vizsgálatok során megállapítást nyert, hogy csökkent a nitrit, ammónia, nitrát, ortofoszfát, KOI koncentráció és az algaszám, növekedett az oldott oxigén koncentráció. A fenékiszap rothadási folyamatai visszaszorultak.
- A Kurca-patak újra valódi élőhely funkciót és vonzerőt tölt be az élővilág számára.
- A vízpartot, a vízparti sétányt napi rendszerességgel használják Szentes város lakosai, változatosabb programok várják a szabadidő eltöltésére vágyókat (pl. kenuverseny, horgászverseny, vízbicikli kölcsönzés).
- A program keretében rendezvényeket, előadásokat szerveztünk a Kurca-völgy értékeinek és az értékek fenntartása fontosságának megismertetésére, egyben felhívtuk a figyelmet arra is, hogy egy érték összefogás nélkül elpusztulhat, amelynek hatása még több kárt idézhet elő. Programokkal céloztuk meg az iskolás korosztályt is, akik már gyermekkorban „sajátjuknak” tekintetik a Kurca-völgyet, ezáltal ösztönözve vannak annak védelmére.

Tájvédelem és tájgazdálkodás a Gerecse Natúrparkban és az Által-ér völgyében

A 2012. évi Magyar Tájdíj pályázat első helyezett pályaműve, amely hazánkat képviseli az Európa Tanács Táj Díja 2013. évi pályázatán

Pályázó szervezet:

Által-ér Vízyűjtő Helyreállítási és Fejlesztési Szövetség (Tata)

A program célja

Programunk a Gerecse hegység és Által-ér völgy ökológiai szemléletű komplex rehabilitációját, fejlesztését célozta meg, úgy, hogy a korábbi évtizedekben elsősorban elzártságáról, valamint a szén-, bauxit- és mészkőbányáiról közismert táj átalakuljon, természeti, illetve őstörténeti értékei által meghatározott „ökoturisztikai” tájjá fejlődjön.

A program keretén belül az alábbi fontosabb részcélokat fogalmaztuk meg:

- a Gerecse Natúrpark szakmai előkészítése és létrehozása a helyi közösségekkel szoros együttműködésben;
- a tatai Öreg-tó vízminőségének javítása és természeti értékeinek megőrzése;
- ökológiai szemléletű fejlesztések létrehozása az Által-ér völgyében;
- környezeti nevelés és ismeretterjesztés a Gerecse és Által-ér völgy lakosságának körében.

Eredményeink

- Elkészült a Gerecse Natúrpark megvalósíthatósági tanulmánya, amely alapján 2013. február 1-jén megalakult a natúrpark.
- A Gerecse Natúrpark megvalósíthatósági tanulmányának elkészítésével feltártuk 16 település természeti értékeit, védett vagy védelemre érdemes területeit, turisztikai attrakcióit.
- Mindezek figyelembe vételével javaslatokat tettünk a természetkímélő turizmusfejlesztésre és a fenntartható gazdálkodási formákra.
- Előkészítettük a tatai Öreg-tó és az Által-ér vízgyűjtő átfogó rehabilitációs tervét, és megkezdtük annak megvalósítását.
- Megalapítottuk az „Által-ér Völgy Természeti és Kulturális Örökségéért” Díjat, amely olyanközösségeknek vagy személyeknek ítéldhető oda, amelyek/akik példamutatóan szolgálták a térség környezet- és természetvédelmének, értékmentésének felemelkedését, és így ösztönzést nyújthat a mintegy 150 ezer lakosú vízgyűjtő valamennyi települése, közössége számára.
- Terveinkről és eredményeinkről folyamatosan tájékoztattuk a döntéshozókat, a tervezőket és a lakosságot, ezzel is formálva a tájjal kapcsolatos gondolkodásmódot, kiterjesztve a natúrparkos mozgalmat.
- A natúrpark megvalósíthatósági tanulmányában kidolgoztuk az évente többezer turistát megmozgató „Gerecse 50” teljesítménytúra útvonalának infrastruktúra-fejlesztését.
- A gerecsei táj természeti és kultúrtörténeti örökségi elemeit (pl. a magyarföldi husáng termőhelyét, ritka ragadozómadarak fészkelőhelyét, több száz barlangot és víznyelőt, a Vértesszőlősi Előembertelep) sikerült úgy megőrizni, hogy ismeretük és bemutatásuk is felelősségteljesen megoldottá vált.

Szerkesztette:
Kincses Krisztina – dr. Kiss Gábor
(Vidékfejlesztési Minisztérium, Környezet- és Természetvédelmi Helyettes Államtitkárság)

Közreműködő szakértők: dr. Dömötör Tamás, Magó Erzsébet
(Belügyminisztérium)

A pályázati anyagok bemutatása az Európa Tanács Táj Díjára történő felterjesztésre kiírt nemzeti szintű pályázatokra beadott pályaművek alapján történt.

További fotók:
Bélavári Krisztina, Fiskus Olga, Geng Imola, Kincses Krisztina, dr. Kiss Gábor

Kiadja: Belügyminisztérium

Közreműködő partnerek: Vidékfejlesztési Minisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma,
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium

Grafikai tervezés, nyomdai kivitelezés:
Duna-Mix Kft. (Vác)

ISBN 978-963-9208-34-6

Készült:
1000 példányban

2013

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

BELÜGYMINISZTERIUM

NEMZETI FEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

Hazánkban 2008-ban lépett hatályba az Európai Táj Egyezmény. A tájegyezmény célja, hogy elősegítse a táj védelmét, kezelését és tervezését, valamint hogy hozzájáruljon a tájak vonatkozásában megvalósuló európai együttműködéshez.

A tájegyezmény végrehajtásának egyik mérföldköve az Európa Tanács Táj Díja adományozása. A tájdíj olyan megtisztelő kitüntetés, amely a helyi önkormányzatok, önkormányzati társulások, valamint a társadalmi szervezetek kiemelkedő munkáját, teljesítményét ismeri el a táj fenntartható tervezése, kezelése és/vagy védelme területén. Adományozására 2009-től kezdődően, kétévente kerül sor.

A kiadvány az Európai Táj Egyezményt, az Európa Tanács Táj Díja programját, továbbá a 2008, 2010. és 2012. évi nemzeti szintű pályázatok győztes pályaműveit mutatja be.

